

N:o 3.

Af herr **E. Wavrinsky**, om anvisande för år 1902 af ett bidrag till den internationella fredsbyrån i Bern.

Till 1898 års Riksdag framstälde den interparlamentariska fredsgruppen genom sin styrelse såsom motionärer, i motionen n:o 1 inom Andra Kammarerna, den begäran, att Riksdagen ville till befordrande af den internationella fredsbyråns i Bern verksamhet lemna ett bidrag af 750 kronor.

Statsutskottet förklarade, »att motionen berör ett ämne, som enligt utskottets mening är synnerligen behjertansvärdt, nemligen sträfvandet för att fredssaken må vinna allt mera tillslutning och tränga sig in i folkens såväl som den enskildes åskådningssätt, ett mål väl värdt att understödja».

Utskottet hemställde likvisst om afslag, Andra Kammarerna biföll utan votering motionärernas begäran, hvaremot Första Kammarerna afslog densamma, likaledes utan votering och utan att spilla ett ord på motionen.

I den gemensamma voteringen segrade Första Kammarernas beslut.

År 1899 hade undertecknad tillåtit sig — i motion n:o 13 inom Andra Kammarerna — hemställa om ett bidrag af 750 kronor till den internationella byrån i Bern och af 500 kronor till den interparlamentariska s. k. byrån dersammastädes. Utskottet tillstyrkte bifall till den förstnämnda hemställan, Andra Kammarerna biföll utan votering utskottets förslag, men Första Kammarerna vidhöll sitt afslag. I den gemensamma voteringen gaf äfven denna gång Första Kammarerna utslaget.

Det försvinnande ringa antal röster, som i båda de nämnda gemensamma voteringarne afgafs för den i motionen gjorda, *sista gången af statsutskottet tillstyrkta*, hemställan, hade nästan karakteren af en demonstration mot det sträfvande, som redan 1898 års statsutskott funnit så

behjertansvärdt, »väl värdt att understödja». Något verkligt skäl till afslag å utskottets hemställan 1899 gafs icke under debatten i Första Kammaran. Den ende talare, som uppträdde, herr Tamm, Hugo, angaf såsom skäl för sin obenägenhet att följa utskottet, att anslaget skulle gå till en utländsk förening, »om hvilken man egentligen ingenting vet» — »hvars verksamhet var för Första Kammarans ledamöter skäligen obekant».

Nu är det emellertid att märka, det utskottet varit försedt med ett fullständigt material till bedömande af fredsbyråns verksamhet, hvilket för öfrigt framgår af motionerna, der de viktigaste dokumenten i fråga anföras. Derjemte har pressen i flera år lemnat upplysningar om byrån.

Redan den omständigheten, att tre stater, Schweiz, Norge och Danmark, lemna byrån bidrag, vore egnadt att ingifva förtroende för byråns verksamhet. Beslutet härom i till dömes den danska riksdagen fattades enhälligt på enhällig framställning af ett utskott, sammansatt proportionellt för samtliga partierna inom riksdagen.

Det torde ej vara förmätet att förutsätta, att andra skäl än de anförda varit afgörande för Riksdagens majoritet i fråga, eller att motståndet grundar sig på något missförstånd rörande fredsbyråns syfte.

Det ligger då nära till hands att tro, det förslagens motståndare lånat ett villigt öra åt det talet, att den organiserade freds rörelsen, vare sig under form af nationella freds- och skiljedomsföreningar eller af interparlamentariska grupper i de olika riksförsamlingarne, vore »försvars-nihilistisk». En sådan uppfattning har undertecknad trott, att den utredning, som lemnats i de nämnda motionerna, vore egnad att undanrödja, då deri tydligt och fullständigt redogöres för freds föreningarnes program.

Men då det torde hända, att dessa program betraktas med miss troende och att våra meningsmotståndare ej af dem känt sig öfvertygade, må det tillåtas mig att här närmare karakterisera den organiserade freds rörelsens sträfvan och mål.

Fredsorganisationernas mål är *freden*. Men detta mål hafva de gemensamt med försvarsvännerna, som också kunna hafva anspråk på namnet fredsvänner. Skilnaden är blott den, att försvarsvännerna endast lita till rustningar för försvaret — till våldet — och ingenting velat göra för att bekämpa kriget genom att efter yttersta förmåga söka undanrödja dess orsaker, under det att fredsvännerna i rustningarne se ett — i vårt upplysta tidevarf, efter årtusendens humanitetssträfvanden, sorgligt att säga nödvändigt *ondt* och betrakta det såsom en samhällspligt att sträfva för, att *rätten*, icke våldet, må afgöra nationernas tvister. De se uti utvecklingen af icke blott den fysiska, utan äfven den kulturella kraften hos nationen dess försvar, samt i befrämjandet af sträfvanden, som tjena

till att frankalla förtroende mellan samhällslagren »ett värn mot öfvermaktens skaror och starkare än Sveaborg». För dem äro de ständigt växande rustningarne icke blott en trygghet, utan ock en fara.

Att det bland fredsvännerna finnas rena försvarsnihilister, anhängare af grefve Tolstoys lära, det skall ej förnekas. Men dels är deras antal så ringa, att det ej behöfver tagas med i räkningen, dels finnas sådana inom alla nationer, icke minst i Ryssland. Slutligen motväges detta å den andra sidan deraf, att det nog bland försvarsvännerna finnes en hel del anhängare af militarismen.

Fredsvännernas ståndpunkt framgår af deras program.

Den svenska fredsföreningens internationella program lyder sedan länge:

Föreningens ändamål är att under samverkan med andra nationers freds- och skiljedomsföreningar väcka och främja en opinion, för att lag och rätt i våldets ställe må skilja mellan nationerna i deras inbördes tvister.

Närmast vill föreningen verka för:

att afgörandet om krig och fred ytterst må blifva en *folkens* angelägenhet;

att skiljedomsfördrag må afslutas mellan staterna och att under deras samfälda hägn må upprättas en internationel skiljedomstol, till hvilken uppkommande mellanfolkliga tvistefrågor hänskjutas;

att allt flera länder, stater och större eller allmännare samfärdsvägar neutraliseras, på det fältet för krig må allt mer inskränkas.

Föreningen ansluter sig till den internationella fredsbyrån i Bern.

Den interparlamentariska fredsgruppen i Sverige, tillhörande det interparlamentariska förbundet för mellanfolklig skiljedom, vill söka vinna erkännande åt och tillämpning af principen, att tvister mellan stater skola, så vidt möjligt, underkastas skiljedom, samt behandla frågor, som röra den internationella folkrätten i ändamål att upprätthålla freden, närmast de nationella ärenden, som äro egnade att befordra detta syfte.

Gruppen består af:

1) medlemmar af den svenska Riksdagen, hvilka gilla det interparlamentariska förbundets stadgar, och

2) f. d. riksdagsmän, hvilka ansluta sig till det interparlamentariska förbundets syften och vilja understödja detsamma.

Fredsbyråns i Bern uppgift är:

a) att samla uppgifter om fredsverksamheten till deras tjänst, som arbeta för freden, och att underlätta förbindelserna dem emellan;

- b) att studera och bereda de frågor, som af kongresser, konferenser eller andra internationella möten i fredens syften skola behandlas;
- c) att bidra till att förverkliga de sålunda fattade besluten;
- d) att klassificera och bevara arkiven från förenämnda möten och de andra handlingar, som kunna anförtros byrån, samt all den litteratur, som för fredsarbetet är af betydelse;
- e) att upprätta ett bibliotek af alla publikationer, som röra freden, genom att samla sådana tidningsartiklar, periodiska revyer samt officiella tillkännagifvanden af regeringarna, som hafva afseende på freden mellan nationerna;
- f) att så fullständigt som möjligt insamla de skiljedomsutslag, som fällas mellan nationerna, och sammanfatta dem, så att de kunna tjena till praktisk vägledning för sådan rättskipning;
- g) att uppgöra en fullständig förteckning öfver publikationer, som röra freden.

Genom föreståndarens försorg utgifves en tidskrift: *Correspondance bi-mensuelle*, som lemnar en öfersigt af fredsarbetet. Filialer hafva upprättats i Washington och Paris.

Byrån, som af den schweiziska staten erkännts sasom juridisk person, upprätthålles af en förening — La Société du Bureau international de la Paix — och ledes af en kommission af 25 personer, ärligen vald vid föreningens årsmöte bland olika nationers representanter för fredsarbetet. Denna kommission väljer inom sig ett verkställande utskott af 3 personer.

Kommissionen räknar bland sina medlemmar framstående rättslärde, ja, till och med ett diplomatiskt sändebud, som två gånger varit inrikesminister. Den kan således ej sägas bestå endast af svärmare.

Byråns föreståndare, generalsekreteraren, har ända från början af byråns verksamhet, 1891, utan ersättning egnat sin tid och sina krafter åt det omfattande och ansvarsfulla uppdraget.

Byrån erhöll på expositionen i Paris »Grand prix». De på fredskongressen i Paris fattade besluten hafva genom byråns försorg meddelats regeringarne. Erkännsamma och aktningfulla skrivelser hafva på grund deraf ingått till byrån från Danmarks, Schweiz', Englands, Italiens och Hollands utrikesministrar.

Ett erkännande åt byråns uppgift har lemnats äfven från vårt land, då *Sveriges traktater* införlifvats med byråns arkiv. Den organiserade fredsverksamhet, som här har sin samlingspunkt, söker skapa en allmän opinion, hvilken skall kunna förhindra, att civiliserade och högt upplysta folk, hvilka kalla sig *kristna*, ödelägga hvarandra på grund af tvister, hvilka kunna lösas på den frivilliga öfverenskommelsens eller rättens väg,

blott lidelserna och uppbrusningen ej få behålla afgörandet. Den vädjar till förnuft och rättvisa, så långt dessa kunna göra sig gällande.

De våldsdåd, som utöfvas i andra verldsdelar af Europas folk, äro en vanära för oss och i sanning egnade att draga faror öfver Europa. Den »gula faran» har existerat i inbillningen, men den håller på att blifva en verklighet. Hvad vi så, skola vi skörda.

Det gäller därför att åstadkomma en vidsträcktare tillämpning i mellanfolkliga förhållanden af »de rättens och rättfärdighetens principer, på hvilka staternas säkerhet och folkens välfärd bero».

I all synnerhet bör nationernas rätt att förfoga öfver sig sjelfva, att behålla sin sjelfständighet okränkadt, häfdas af de mindre nationerna.

Detta innebär ju ingenting samhällsvådligt eller annars afskräckande, kan man väl säga. Och likvisst står Sverige i flera afseenden tillbaka för alla andra civiliserade nationer i denna kulturrörelse. Den svenska fredsföreningen är, i brist på tillslutning af inflytelsrika, dugande och uppoffrande krafter, så svag, att den ej med ett öre kunnat under sistförflutna året understödja byrån i Bern, och dess bidrag hafva förut i flera år varit små och i ständigt aftagande. Den interparlamentariska gruppen i den svenska Riksdagen saknar så godt som fullständigt medlemmar från Riksdagens Första Kammare.

I flera andra riksförsamlingar är förhållandet snarare det motsatta, öfverhuset är talrikast representeradt i fredsgruppen. I detta hänseende äro Holland och Belgien särskildt bemärkta, men äfven Schweiz, Ungarn och Italien kunna räknas till de riksförsamlingar, hvori fredsarbetet särskildt omhuldas af de konservative; åtminstone är all partianda dervid utesluten, hvilket väl är det naturligaste.

Frånvaron af svenska öfverhusmedlemmar i den svenska interparlamentariska gruppen och det nästan enhälliga afslaget i Första Kammaren på hemställan om ett bidrag till byrån i Bern är så mycket mera uppseendeväckande, som skiljedomstanken gynsamt upptagits af en rad af Sveriges utrikesministrar och Sveriges Konung såsom skiljedomare tjenat fredssakens syften. Sverige var också ett af de första land, som lemnade ett gynsamt svar å zarens manifest.

I fredskongresserna och fredskonferenserna deltaga flere af de stora nationernas vetenskapsmän, ledande statsmän och ministrar. Fredsrörelsens främste män i utlandet äro medlemmar af det högt ansedda *Institut de*

Droit International eller stå med denna förening af rättslärd i den förtroligaste samverkan. När en svensk storman — ingenjör Alfr. Nobel — genom sitt »fredspris» gaf ett lysande prof på sin aktning för fredsarbetet, lemnade han förtroendet att nämna dem, som skola utdela fredsprisen — åt en aman nations riksförsamling!

Fredsvännerna mena, att det är hvarje civiliserad stats pligt att med alla hederliga medel söka inskränka kriget, hämma och dämpa krigslågan. För den skull vilja de väcka och utbreda inom *alla* nationer samfäldt en stark och varaktig opinion mot krig och söka förmå de tvistande att vädja till rättens dom.

Detta mål hafva fredsvännerna redan i viss, om ock ringa, mån vunnit genom upprättandet af den permanenta skiljedomstolen i Haag. Att fortgå på denna väg är nu målet för deras sträfvanden.

Genom vädjan till skiljedom inskränkas tillfällena till krig; redan genom att krigsutbrotten fördröjas är mycket att vinna. Och om de stater, som med sina rustningar enadst afse att bevara en principiell och permanent neutralitet, öppet och officiellt tillkännagåfve detta och helst slöte sig tillsammans i sträfvandet att upprätthålla freden, *blefve »fredsförande»*, skulle fredens sak säkerligen vinna starkt inflytande inom nationerna. Den belgiske statsrättslärd senatoren *E. Descamps* har i ett arbete, *Le droit de la paix et de la guerre. Essai sur l'évolution de la neutralité et sur la constitution du pacigérat*, som framlades på den internationella diplomatiska konferensen i Haag, utvecklat denna idé.

Kommissionen för byrån i Bern har tillsatt en komité för att undersöka, hvilka praktiska medel kunna finnas för att främja danandet af ett neutralt fredsförbund, en fredsförening af neutrala stater.

Hvilken mächtig häfstång för utvecklingen en frivillig sammanslutning af beslägtade stater kan blifva, visar Tyskland. Alla de stater, som bilda detta mäktiga rike, hafva afstått från att sins emellan afgöra sina tvister genom våld. Men det höfves, att fredssträfvandet utgör grundvalen för en sådan förbundsstats bildning.

Kriget upphör, när nationerna vilja det. För att göra denna vilja stark och varaktig, arbeta fredsvännerna, väl vetande, att målet endast nås långsamt, steg för steg, och genom mödosamt och energiskt arbete, under motgångar, missräkningar och misstag om vägen.

Att fredsvännerna begått misstag och skola riskera att begå sådana, det veta vi. Endast de, som ingenting göra, undgå att taga miste. Men vi sätta en ära i, att Sverige ej skall räknas till sådana nationer.

På dessa grunder tillåter jag mig nu, då de många millionerna krävas till våra rustningar, åter vädja till Riksdagen om ett ringa bidrag afven från Sverige till den internationella fredsverksamhetens understöd. Jag hemställer således vördsamt,

att Riksdagen må för år 1902 till den internationella fredsbyrån i Bern bevilja ett bidrag af 750 kronor.

Stockholm den 15 januari 1901.

Edward Wavrinsky.
